

19.5.2025

Aluehallituksen lausunto tilintarkastuskertomuksen muistutukseen

Etelä-Savon hyvinvointialueen vastuunalainen tilintarkastaja KHT, JHT Ulla-Maija Tuomela on tarkastanut vuoden 2024 tilinpäätöksen ja antanut 13.5.2025 päivätyn ja allekirjoitetun tilintarkastuskertomuksen hyvinvointialueen hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-31.12.2024.

Tilintarkastuskertomus sisältää muistutuksen: ”Muistutuksena esitämme, että tilikauden 2025 talousarvio ja tilikauden 2026 taloussuunnitelma eivät ole hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisesti tasapainossa, kun otetaan huomioon tilikausien 2023 ja 2024 kertynyt alijäämä poistoero huomioiden. Muistutuksesta huolimatta esitämme vastuuvapauden myöntämistä aluehallitukselle ja hyvinvointialuejohtajalle, koska kertyneen alijäämän kattamisaikaa on jäljellä”

Tarkastuslautakunta pyytää lausunnon aluehallitukselta:

Hyvinvointialueen taseessa on aiemmilta ja päättyneeltä tilikaudelta kertynyttä alijäämää yhteensä -76.642.096 euroa, josta -42.243.717 euroa on kertynyt tilikaudelta 2024. Lain hyvinvointialueesta 115 §:n mukaan tilikausilta 2023 ja 2024 taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa tilikauden 2026 loppuun mennessä. Aluevaltuuston 11.12.2024 hyväksymä talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026–2027 eivät ole hyvinvointialuelain edellyttämällä tavalla tasapainossa. Tilikauden 2026 lopussa kattamaton alijäämä on voimassa olevan taloussuunnitelman ja tilikauden 2024 toteutuneen kertyneen alijäämän mukaan poistoero huomioiden -52.542.871 euroa. Toimintakertomuksen talouden tasapainottamistoimenpiteet kohdassa on tuotu laajasti esille mitä toimenpiteitä ja päätöksiä sopeuttamisen osalta on tehty. Toimintakertomuksessa on myös todettu, että alijäämien kattaminen esimerkiksi vuosikymmenen loppuun mennessä voisi olla mahdollista, mutta se vaatisi päätöksentekoa merkittävistä uusista sopeutustoimista vuodesta 2027 alkaen ja lisäksi valtion rahoituksen lisäystä. Hyvinvointialueen talouden tasapainoon ja rahoituksen riittävyyteen kulujen kattamiseksi tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Valtion rahoituksen muutokset sekä oikeuskanslerin lausunto

Tiedot valtion rahoituksesta on muuttunut vuosien mittaan huomattavasti. Vuodelle 2023 arvioitiin saatavan 703,25 miljoonaa euroa, mutta lopullinen toteuma oli 8,7 miljoonaa euroa pienempi eli 694,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 talousarviossa suunnitelmavuodelle 2024 arvio oli 735 miljoonaa euroa, mutta tämäkin luku tarkentui ja lopullinen summa oli vain 709,5 miljoonaa. Valtion rahoituksen tarkistukset alaspäin ovat vaikeuttaneet suunnitelmallista taloudenpitoa ja ennakointia, jolloin sopeutustoimienkin mittakaavaa on ollut vaikeampi arvioida. Varsinkin hyvinvointialueiden aloittaessa tulevan rahoituksen määrän arviointi on ollut hankalaa ja arviot ovat heiluneet ja vuoden 2023 syksyllä julkaistujen rahoituslaskelmien arvioissa rahoituksen suuruus tuleville vuosille oli arvioitu merkittävästi suuremmaksi kuin myöhemmissä laskelmissa.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Kirstyvässä taloustilanteessa kaikki hyvinvointialueet ovat pyrkineet oman rahoituksensa maksimointiin, joten siihen vaikuttavia toimenpiteitä on toteutettu merkittävästi, mutta tehtyjen toimien vaikutusta ei ole ollut mahdollista arvioida etukäteen yksittäisenkään hyvinvointialueen osalta, vaan lopputulokset nähdään vasta valtion julkaistessa rahoituslaskelmat. Liian pienen rahoituksen lisäksi merkittävin ongelma on rahoituksen laskutavan lisäksi laskennassa käytettävien tietojen oikeellisuuden ja paikkaansa pitävyyden arvioiminen. Lisäksi, laskennan pohjana käytettävät tiedot ovat useita vuosia vanhoja, joten rahoitus ei reagoi esimerkiksi tehtyihin toiminnan tai kirjausten parannuksiin nopeasti. Ja vaikka mitoituksia poistetaan ja helpotetaan, ne eivät helpota taloutta hyvinvointialueen näkökulmasta, koska samalla poistuu myös rahoitusta keskimääräisen arvion mukaan. Tässä on merkittävä epätasa-arvoisuuden lähde hyvinvointialueiden välille.

Alijäämien kattamiseen on pyritty hyvinvointialueen alusta lähtien, mutta alkuvaiheen rahoituslaskelmissa tapahtuneet vähennykset suunnitelmavuosien osalta ovat vaikeuttaneet alijäämien kattamista.

Oikeuskansleri on 23.4.2025 Etelä-Karjalan hyvinvointialueelle antamassaan päätöksessä todennut seuraavasti:

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille, ja tämä velvoite ei voi jäädä budjettirajoitteiden alle. Perusoikeusmyönteinen laintulkinta korostaa, että lakisääteisiä palveluja ei voida jättää järjestämättä alijäämän kattamisvelvoitteen vuoksi. Hyvinvointialueiden on noudatettava perustuslain mukaisia velvoitteita, vaikka se tarkoittaisi rahoituslain 11 §:n mukaisen lisärahoituksen hakemista. Ministeriöiden selvityksissä todetaan, että hyvinvointialueiden on tehtävä talouden tasapainottamiseksi sopeutustoimia, mutta ei niin, että perusoikeudet vaarantuvat.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että valtion on viime kädessä turvattava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut, jos hyvinvointialueella ei ole tähän taloudellisia edellytyksiä. Rahoitusperiaatteen toteutuminen edellyttää, että ministeriöt seuraavat hyvinvointialueiden tilannetta ja ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin. Hyvinvointialueiden rahoituslain mukainen budjettirajoite ei saa estää perusoikeuksien toteutumista. Valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat yhtä mieltä siitä, että perusoikeudet ajavat rahoituslain edelle, ja tarvittaessa on haettava lisärahoitusta.

Lopuksi, hyvinvointialueiden on priorisoitava lakisääteisten palveluiden järjestäminen ja haettava lisärahoitusta, jos rahoitus ei riitä perusoikeuksien toteuttamiseen.

Sopeutustoimia on suunniteltu ja toteutettu merkittävä määrä ja tilanteesta on myös kerrottu rehellisesti rahoittajalle ja valtuustolle. Tämän lisäksi pidetty hyvä neuvotteluyhteys rahoittavan ministeriön suuntaan ja kerrottu asiat niin kuin ne ovat. Myös talouden ennustaminen on ollut hyvällä tasolla koko hyvinvointialueen olemassaolon ajan.

Etelä-Savon hyvinvointialueen taloutta on sopeutettu käytännössä heti sen aloituksesta lähtien. Olemme heti alusta lähtien kertoneet rahoittajan suuntaan, että meille ei siirtynyt sitä rahoitusta, joka vastaisi Etelä-Savon todellisia kustannuksia.

Taloudellinen tilanne, sopeutustoimet ja alijäämien kattaminen

Tilikausi 2023 muodostui noin 43 miljoonaa euroa alijäämäiseksi ja taseessa oli katettavaa alijäämää tilikauden jälkeen katettavaa alijäämää noin 34,4 miljoonaa euroa.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Aluevaltuuston joulukuussa hyväksymä vuoden 2024 talousarvio on 49,2 miljoonaa euroa alijäämäinen. Taloussuunnitelmavuodet 2025 ja 2026 kääntyivät suunnitelmassa tuloksiltaan ylijäämäisiksi, mutta niihin sisältyy huomattavat määrät lisäsopeutustoimenpiteitä vuoden 2023 aikana päätettyjen säästötoimien lisäksi. Taloussuunnitelman perusteella kumulatiivisia alijäämiä ei näilläkään toimilla arvioitu saatavan katetuksi, vaan hyvinvointialueen taseessa on vahvistetun taloussuunnitelman mukaan vuoden 2026 päättyessä kumulatiivista alijäämää noin 74 miljoonaa euroa; ilman sopeutustoimia vastaava luku olisi noin 225 miljoonaa euroa.

Alla on esitetty päivitetty yhteenveto muodostuvan kumulatiivisen alijäämän määrästä, kun huomioidaan vuoden 2023 muutettua talousarviota parempana toteutunut lopputulema sekä taseen sisältämät aikaisempien tilikausien ylijäämät. Päivitetyssä näkymässä kumulatiivinen alijäämä olisi vuoden 2026 päättyessä noin 58,2 miljoonaa euroa. Lopputulema edellyttää kuitenkin jo päätettyjen säästötoimien sekä vuodelle 2025 ja 2026 linjattujen, vielä vailla toimenpiteitä olevien lisäsäästöjen toteuttamisessa onnistumista.

<i>tuhansina euroina</i>	TP2023	TA2024	TS2025	TS2026
Tilikauden yli-/alijäämä	-42 947	-49 223	10 200	15 240
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	-34 398	-83 621	-73 421	-58 181

Säästöjen toteuttaminen on vaatinut ja vaatii edelleen merkittäviä toimenpiteitä, jotka näkyvät sekä asiakkaille että työntekijöille esimerkiksi toimipisteiden vähenemisenä, palvelun hidastumisena ja henkilöstövähennyksinä. Sopeutustarpeen määrää päästään tarkennettiin kevään 2024 aikana, kun maaliskuussa valmistuneet tilinpäätöstiedot olivat käytettävissä ennusteiden pohjaksi ja vuoden 2025 valtion rahoituksen määrä tarkentui seuraavassa rahoituslaskelmapäivityksessä huhtikuun 2024 lopulla.

Aluevaltuusto on päätöksellään 18.9.2023 § 72 hyväksynyt hyvinvointialueelle palvelujen tuotantosuunnitelman, jossa linjattiin myös kattavista sopeutustoimista vuosille 2023–2025. Talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2024–2026 valmisteluun liittyen käytiin lisäsäästöjen löytämiseksi yhteistoimintaneuvottelut, jotka päättyivät 20.11.2023. Aluehallituksessa 27.11.2023 § 346 käsitellyn yhteistoimintaneuvotteluiden lopputuleman mukaiset säästöt huomioitiin vuoden 2024 talousarviossa ja taloussuunnitelmassa. Vaikutus vuoden 2024 osalta on noin 3,5 miljoonaa euroa. Näiden lisäksi vuodelle 2024 hyväksyttiin talousarviokäsittelyn yhteydessä huomattava määrä, yhteensä n. 4,5 miljoonaa euroa, erilaisia lisäsopeutustoimia. Tilikauden 2024 alijäämäksi muodostui talousarviossa n. 49,2 miljoonaa euroa.

Suunnitelmavuosille 2025 ja 2026 taloussuunnitelmassa kohdistetut lisäsopeutusten euromääräiset tavoitteet, joiden toteuttamiseksi ei ole vielä määritelty toimenpiteitä, olivat 25 ja 10 miljoonan euron suuruiset. Kokonaisuudessaan taloussuunnitelma 2024–2026 sisälsi tasapainotustoimenpiteitä seuraavasti:

- Talousarviovuosi 2024
 - palvelu- ja tuotantosuunnitelman, lisäsopeutustoimenpiteiden ja yhteistoimintaneuvotteluiden vaikutus yhteensä 31 miljoonaa euroa
 - toimenpiteet kaikkien osalta määritelty
- Taloussuunnitelmavuosi 2025
 - palvelu- ja tuotantosuunnitelman toimenpiteitä n. 16,5 miljoonaa euroa
 - lisäsopeutusta 25 miljoonaa euroa - toimenpiteitä tai toteutustapaa ei ole vielä määritelty
 - yhteensä 41,5 miljoonaa euroa

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- Taloussuunnitelmavuosi 2026
 - lisäsopeutusta 10 miljoonaa euroa
 - toimenpiteitä tai toteutustapaa ei ole vielä määritelty

Kumulatiivisten alijäämien kattamiseksi valmisteltiin hyvinvointialueen omaisuuden myyntejä tai muita järjestelyjä, joilla tavoitellaan kertyneiden alijäämien kattamiseksi riittävää määrää kertaluontoisia positiivisia tulosvaikutuksia. Päätöksentekoon näiden toimenpidevaihtoehtojen vertailun, valinnan ja toteutuksen osalta oli päästävä vuoden 2024 aikana. Toimenpiteet valmisteltiin siten, että ne tulevat toteutetuksi taloussuunnitelmakauden aikana, jotta kumulatiiviset alijäämät tulevat katetuksi vuoden 2026 loppuun mennessä hyvinvointialuelain 115.2 §:n edellyttämällä tavalla.

Valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön kansliapäälliköt lähettivät aluevaltuustojen puheenjohtajille, aluehallitusten puheenjohtajille sekä hyvinvointialueiden, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon johtajille 22.11.2023 päivätyn kirjeen, jolla kannustetaan alueita ennakkoluulottomaan tietoon perustuvaan palvelujen sisältöjen ja palvelurakenteen uudistamiseen haastavassa taloustilanteessa. Kirjeessä käsitellään myös alijäämien kattamisvelvoitetta. Kirjeessä todetaan mm. seuraavaa:

”Hyvinvointialueiden reformien aikataulu on kireä. Merkittäviä vaikutuksia mm. työvoiman tarpeeseen ja käyttöön sekä kustannusten hillintään on saatava aikaan uskottavasti ja nopeasti. Hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön mukaan kertyneet alijäämät on saatava katettua viimeistään vuoden 2026 tilinpäätöksessä. Kauden pidennykseen tms. liittyvää valmistelua ei ole ministeriöissämme vireillä, eikä sellaiseen ole Suomen julkisen talouden tila ja hallituksen talousohjelma huomioon ottaen edes edellytyksiä. Kertyneiden alijäämien kattamisvelvoitteen laiminlyönti voi johtaa arviointimenettelyn käynnistymiseen. Valtiovarainministeriöllä on menettelyn käynnistämisessä harkinnanvaraa, jota sitovat hyvän hallinnon vaatimukset, kuten tarkoitussidonnaisuuden ja suhteellisuuden periaatteet. Harkinnan kannalta on olennaista, että hyvinvointialue on määrätietoisesti ja todennettavissa olevin tavoin toteuttanut kaikki sen käytettävissä olevat järkevät toimet taloutensa tasapainottamiseksi ja toimintansa uudistamiseksi.”

Tilikauden 2023 aikana taloutta sopeutettiin n. 11,6 miljoonan edestä.

Aluevaltuuston joulukuussa 2023 hyväksymä vuoden 2024 talousarvio oli 49,2 miljoonaa euroa alijäämäinen. Lopullinen tulos oli 42,2 miljoonaa alijäämäinen, joten kumulatiivinen alijäämä on 76,6 miljoonaa euroa. Talousarviovuosi 2025 on 0,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Taloussuunnitelmavuosi 2026 on 18,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja vuosi 2027 19,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Vuodet 2025 ja 2026 sisältävät huomattavat määrät lisäsopeutustoimenpiteitä, joista on päätetty vuosien 2023 ja 2024 aikana. Taloussuunnitelman perusteella kumulatiivisia alijäämiä ei kuitenkaan näilläkään toimilla arvioida saatavan katetuksi, vaan hyvinvointialueen taseessa on vahvistetun taloussuunnitelman mukaan vuoden 2027 päättyessä kumulatiivista alijäämää noin 41,8 miljoonaa euroa.

Talousarviota 2025 laadittaessa vuodelta 2024 ennustettiin muodostuvan alijäämää n. 45,7 miljoonaa euroa, kun alkuperäinen talousarvio laadittiin 49,2 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Ennusteen mukainen toteuma olisi tarkoittanut 80,1 miljoonan euron kumulatiivista alijäämää vuoden 2024 tilinpäätöksessä, sillä 2023 tilinpäätöksessä kumulatiiviseksi alijäämäksi muodostui 34,4 miljoonaa euroa.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Alla on esitetty päivitetty yhteenvedo muodostuvan kumulatiivisen alijäämän määrästä, kun huomioidaan vuosien 2023 ja 2024 muutettua talousarviota parempana toteutuneet lopputulemat sekä taseen sisältämät aikaisempien tilikausien ylijäämät. Päivitetyssä näkymässä kumulatiivinen alijäämä olisi vuoden 2027 päättyessä noin 38,4 miljoonaa euroa. Tähän pääseminen edellyttää kuitenkin jo vuosille 2025 ja 2026 päätettyjen säästötoimien lisäksi lisäsäästöjen toteuttamista.

<i>tuhansina euroina</i>	TP2023	TP2024	TA2025	TS2026	TS2027
Tilikauden yli-/alijäämä	-42 947	-42 244	401	18 059	19 822
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	-34 398	-76 642	-76 241	-58 182	-38 360

Vuosille 2023–2025 laadittu palvelujen tuotantosuosinittelma sisältää vuodelle 2024 säästöjä n. 18,8 miljoonan euron edestä ja vuodelle 2025 n. 16,5 miljoonaa. Tämän lisäksi vuoden 2024 talousarvioon valmisteltiin 2,4 miljoonan euron lisäsopeutustoimenpiteet. Vuoden 2024 tavoitelluista, yhteensä 31,4 miljoonan euron sopeutustoimista, toteutui noin 25 miljoonaa euroa. Säästötavoitteesta vuoden 2025 puolelle toteutuvaksi on siirtymässä noin 4,8 miljoonaa, joten noin 2 miljoonan euron sopeutukset ovat näiden osalta jäämässä toteutumatta. Kun huomioidaan vuodelle 2025 päätettyjen sopeutustoimien (16,5 miljoonaa euroa) ja vuodelta 2024 vuodelle 2025 siirtyvien säästöjen (4,8 miljoonaa euroa) yhteisvaikutus, sisältää vuoden 2025 talousarvio yhteensä 21,3 miljoonan euron edestä ns. aiemmin päätettyjä sopeutustoimenpiteitä.

Vuoden 2024 talousarviossa suunnitelmavuosille 2025 ja 2026 määriteltiin palvelujen tuotantosuosinittelman lisäksi 25 miljoonan lisäsopeutustavoite vuodelle 2025 ja 10 miljoonan lisäsopeutustavoite vuodelle 2026. Näiden toimenpiteitä tai toteutustapoja ei talousarviovalmistelun yhteydessä määritelty. Nämä vuoden 2024 talousarviossa vielä vahvistamattomat sopeutustoimenpiteet käsiteltiin aluevaltuustossa 17.6.2024 § 29, ja aluevaltuusto vahvisti 39 miljoonan toimialakohtaiset sopeutustavoitteet seuraavasti:

Toimiala	2025	2026	Yhteensä
Sosiaalipalvelut	2,2	3,5	5,7
Ikääntyneiden palvelut	1,16	4	5,16
Terveyspalvelut	10,86	5,8	16,66
Pelastus- ja turvallisuuspalvelut	1	0	1
Konsernipalvelut	5,58	4,9	10,48
Yhteensä	20,8	18,2	39

Kun huomioidaan aluevaltuuston 17.6.2024 vahvistamat sopeutustavoitteet sekä jo aiemmin vahvistetut säästötoimet, on sopeutusten yhteenlaskettu määrä vuosina 2025–2026 seuraava:

Toimiala	2025	2026	Yhteensä
Sosiaalipalvelut	9,2	3,5	12,7
Ikääntyneiden palvelut	4,1	4	8,1
Terveyspalvelut	15,71	5,8	21,51
Pelastus- ja turvallisuuspalvelut	1	0	1
Konsernipalvelut	7,3	4,9	12,2
Yhteensä	37,31	18,2	55,51

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Aluevaltuuston 17.6.2024 päätösten lainvoimaisuutta ja täytäntöönpanoa koskeva pykälä oli aluehallituksen käsittelyssä 24.6.2024 § 152. Asiakohta § 29 Etelä-Savon hyvinvointialueen talouden tasapainottaminen 2025-2026 ja sopeutustavoitteen kohdentaminen toimialoille:

Aluevaltuusto on päätöksellään pienentänyt aluehallituksen esityksestä poiketen toimialakohtaisia vuosille 2025-2026 kohdistuva sopeuttamistavoitteita terveystalouden sekä pelastus- ja turvallisuuspalveluiden osalta yhteensä 6.7 M€.

Aluevaltuuston päätös § 29 ei ole hyvinvointialueesta annetun lain 115 §:n mukainen.

Edellä mainituilla perusteilla aluevaltuuston päätöstä § 29 ei voida laittaa täytäntöön ja aluehallituksen tulee palauttaa asia aluevaltuuston uudelleen käsiteltäväksi Hyvinvointialueesta annetun lain 101 §:n perusteella.

Aluehallitus päätti täytäntöönpanna valtuuston 17.6.2024 päätöksen § 29 puheenjohtajan esityksen ja käsittelytietojen mukaan. Muilta osin hyväksyttiin esittelijän esityksen mukaan.

Tämän jälkeen aluevaltuusto hyväksyi vuosille 2025–2026 uuden sopeutustoimenpidekokonaisuuden 7.10.2024 § 70. Tällä päätöksellä hyväksytyjen sopeutusten kokonaismäärä on yhteensä noin 24 miljoonaa euroa.

Päätöksen yhteydessä liitteaineistona hyväksyttiin ja vahvistettiin kokonaisuus jo aiemmin päätettyjen sopeutustoimien ja 7.10.2024 kokouksessa hyväksytyjen uusien toimenpiteiden muodostamasta kokonaisuudesta. Kokonaisuudessa on huomioitu syksyn 2024 tilanteen mukainen tilannekuva aiemmin hyväksytyjen sopeutustoimenpiteiden tilannekuvasta. Aiemmin hyväksytyistä ja 7.10.2024 päätetyistä sopeutustoimenpiteistä tehty kooste muodostaa uuden *Talouden tasapainotusohjelman*. Vuoden 2025 talousarvio sisältää lokakuussa hyväksytyjä sopeutustoimia noin 11 miljoonalla eurolla, loput 13 miljoonaa euroa kohdistuvat seuraavaan vuoteen.

Aluevaltuusto ei lokakuussa 2024 hyväksynyt kaikkia sille esitettyjä 39 miljoonan sopeutustoimenpiteitä, vaan palautti sille alun perin esitetystä uuteen valmisteluun tai poisti kokonaisuudesta yhteensä noin 15,9 miljoonan euron edestä sopeutustoimia. Aluehallitus käsiteli asiaa 14.10.2024 § 225 ja totesi päätöksen kokonaan poistettujen sopeutustoimien osalta hyvinvointialuelain 115.2 § mukaisen alijäämien kattamisvelvoitteen vastaiseksi. Aluehallitus päätti palauttaa valmistelun jälkeen asian aluevaltuuston uudelleen käsiteltäväksi talousarviokäsittelyn yhteydessä. Loput lokakuussa käsitteilyyn palautetuista toimenpiteistä sisällytettiin talousarvioon valtuuston oman päätöksen mukaisesti. Näistä vielä aiemmin vahvistamattomista, talousarvion yhteydessä hyväksyttäväksi esitettävistä sopeutuksista muodostuu yhteensä 15,9 miljoonan euron säästö. Säästöstä noin 6 miljoonaa kohdentuu vuodelle 2025 ja loput noin 10 miljoonaa euroa vuodelle 2026. Aiemmin syksyllä esitettyyn verrattuna vuoden 2025 säästövaikutus pieneni noin 50 prosentilla päätöksenteon viivästymisen vuoksi.

Vuoden 2025 talousarvio sisältää näin ollen kaikkiaan 38,2 miljoonan euron uudet sopeutukset. Taloussuunnitelmavuodelle 2026 kohdistuu sopeutusvaikutusta yhteensä 23 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 osalta sopeutustavoitteesta suuri osa muodostuu erityisesti vuokratiloista tavoiteltavista säästöistä, joiden toteutumiseen liittyy kohtuullisen suuri riski, niin tavoiteltavien vuokranalennusneuvotteluiden, kuin esitettävien palveluverkkomuutosten toteutumisenkin suhteen. Vuoden 2025 talousarviokirjan liitteenä on aluevaltuuston 7.10.2024 § 70 päätöksen mukainen *Talouden tasapainotusohjelma* sekä erillinen yhteenveto talousarvion yhteydessä hyväksyttäväksi esitettävistä sopeutustoimista.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Taloussuunnitelmassa on asetettu suunnitelmavuodelle 2027 tavoite niin ikään 23 miljoonan euron lisäsopeutuksesta. Hyvinvointialueen on taloussuunnitelmavuosina kyettävä selvästi positiivisiin tuloksiin kumulatiivisten alijäämien kattamiseksi.

Talousarvio ja -suunnitelma perustuu edellä kuvatun mukaisesti olettamukseen vuosien 2025–2027 käyttötalouden menojen kasvun voimakkaasta hidastamisesta sopeuttamistoimien avulla. Menojen kasvun hillitseminen edellyttää toiminnan sopeuttamista ja merkittäviä muutoksia palveluiden tuottamistapaan sekä palveluverkkoon. Alijäämien kattaminen esimerkiksi vuosikymmenen loppuun mennessä voisi olla mahdollista, mutta se vaatisi päätöksentekoa merkittävistä uusista sopeutustoimista vuodesta 2027 alkaen ja lisäksi valtion rahoituksen lisäystä.

Etelä-Savon hyvinvointialueen ohjausneuvottelu toteutui 7.11.2024. Ministeriöt asettivat Etelä-Savon hyvinvointialueelle kolme uutta toimenpidesuositusta, joiden toteutumista ministeriöt tulevat myös seuraamaan. Suositukset painottuvat voimakkaasti talouden sopeuttamiseen ja sopeutusohjelmien toimeenpanoon. Näin ollen myös toimintaa ohjaavien ministeriöiden voimakas viesti talouden sopeuttamistarpeesta on erittäin selkeä.

Etelä-Savon hyvinvointialueelle ohjausneuvotteluissa annetut suositukset ovat seuraavat:

- Alueen on varmistettava poliittinen päätöksentekokyky, joka tukee muutosohjelman ripeää toimeenpanoa talouden tasapainottamiseksi ja palveluiden uudistamiseksi
- Alueen on välittömästi sopeutettava erikoissairaanhoidon kustannuksia suhteessa palvelutarpeeseen ja uudistettava sairaalapalvelujen työnjakoa
- Alueen on merkittävästi tehostettava toimitilojen käyttöä

Valtiovarainministeriön julkisuuteen tähän mennessä antamissa kommentteissa on todettu, että lakimuutosta tai muutakaan uutta sääntelyä alijäämien kattamisen periaatteista ei ole tällä hetkellä valmisteilla. Lainsäädäntö mahdollistaa kuitenkin ministeriölle harkintavallan arviointimenettelyn käynnistämisen suhteen, ja tämän ovat myös ministeriön edustajat eri yhteyksissä tuoneet esiin. Tapauskohtaisen harkinnan perusteella valtiovarainministeriö voi siis myös jättää arviointimenettelyn käynnistämättä, vaikka lain mukaiset kriteerit täyttyisivätkin. Harkinnanvaraa sitovat hyvän hallinnon vaatimukset, kuten tarkoitussidonnaisuuden ja suhteellisuuden periaatteet. Menettelyn käynnistämättä jättämiselle on kuitenkin pystyttävä esittämään objektiivisesti arvioiden uskottavat, vahvat perusteet. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi hyvinvointialueen vahvat, todennettavissa olevat näytöt talouden sopeuttamistyön onnistumisesta, toiminnan uudistamisesta ja talouden kehityssuunnan kääntämisestä, vaikka alijäämien kattaminen lain mukaiseen määräaikaan mennessä ei olisikaan onnistunut. Pelkät suunnitelmat tai arviot eivät vielä yksinään ole riittäviä näyttöjä. Etelä-Savon hyvinvointialue on kuitenkin osoittanut, että kulukasvun hillitseminen on onnistunut ja suunta on kääntymässä parempaan. Etelä-Savon hyvinvointialue on toiminut koko ajan vastuullisesti sekä palvelujen järjestämisen että taloudenhoidon osalta.

Aluehallitus 19.5.2025

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi